

Doc. dr Slobodan Marković*
dipl. ecc Biljana Lazić**

UDK:338.2:061.1EU
BIBLID:0352-3713(2009)26,42-61

EKONOMSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE

REZIME: Oduvek je Evropska unija izazivala najrazličitije reakcije, pogotovo u našoj zemlji, gde aktuelnost pitanja priključenja Uniji iz dana u dan sve više dobija na značaju. Stavovi su mnogobrojni i veoma suprotstavljeni, pa se otuda javlja nužna potreba za izučavanjem ključnih karakteristika i načina funkcionisanja ove moćne međudržavne zajednice. Slobodno možemo konstatovati da Evropska unija predstavlja jedan od najrazvijenijih i najuspešnije realizovanih oblika ekonomske i političke integracije u svetu. Neizostavno se mora naglasiti da je Unija prošla veoma dug i naporan put sopstvenog razvoja, uložila značajna sredstva i preduzela mnogobrojne aktivnosti kako bi sebi obezbedila današnji položaj u svetu. Evropskoj uniji u budućnosti predstoje dalja proširenja, prijem novih zemalja u članstvo i konstantno jačanje međusobne saradnje i povezanosti zemalja članica. Interesantna pojava je da su zemlje članice prihvatile zajedničke ciljeve koje Unija propagira, pristale da unificiranju sopstvene politike i priklone se nadnacionalnom interesu. U daljem toku rada ćemo se ukratko podsetiti osnovnih obeležja Evropske unije, njenih članica i faza u procesu proširivanja. Zatim, detaljnije će biti obrađen sistem zajedničke ekonomske politike čijom realizacijom unija teži da ostvari sopstvene, a takođe i pojedinačne, nacionalne ciljeve i interese svojih članica. Upoznaćemo se sa osnovnim parcijalnim politikama u sistemu zajedničke ekonomske politike EU, kao i instrumentima njihovog ostvarivanja. Zaključnim razmatranjem ćemo ukazati na perspektive budućeg razvoja Evropske unije i njen ogroman značaj u ukupnim svetskim tokovima.

Ključne reči: Evropska unija, međudržavna integracija, zajednička ekonomska politika, parcijalne politike, zajedništvo ciljeva i interesa

Uvod

Od svog nastanka pa do danas, Evropska unija privlači ogromnu pažnju svetskih zvaničnika, političara, državnika, naučnih radnika, studenata, ali svakako i sasvim običnih ljudi koji se inače ne bave ovim pitanjem. Činjenica je da se

* Docent Fakulteta za ekonomiju i bioinženjering, Novi Sad.

** Saradnik Fakulteta za ekonomiju i bioinženjering, Novi Sad.

o Evropskoj uniji raspravlja kako u stručnim krugovima, tako i u običnim, svakodnevnim razgovorima. Oduvek je ova oblast izazivala najrazličitije reakcije. Pogotovo u našoj zemlji, aktuelnost pitanja priključenja Evropskoj uniji iz dana u dan sve više dobija na značaju. Stavovi su mnogobrojni i veoma suprotstavljeni. Pobornici demokratskih struja, slobodnog kretanja ljudi, kapitala, roba i usluga, svakako podržavaju Evropsku uniju kao moćnu i jaku međunarodnu integraciju. Međutim, sa druge strane imamo potpuno suprotne stavove ljudi, koji zagovaraju negativan stav prema Evropskoj uniji i smatraju da je potpuno nepotrebno i nekorisno njoj pristupiti. Dovoljno nam je samo da razmislimo da li jedan narod na globalnoj svetskoj sceni može opstati isključivo samostalno, bez saradnje prvenstveno sa svojim susedima, a zatim i ostalim zemljama?! Kada odgovorimo na ovo pitanje, postaje nam jasno da je Evropska unija nužnost i neophodnost u savremenom svetu, pa tek nakon prihvatanja ovakvog stava dozvoljeno je neslaganje i raspravljanje oko njenih pozitivnih ili negativnih efekata. Ukoliko pođemo od bilo kog čoveka kao pojedinca, slobodno možemo konstatovati da je on član društva, porodične zajednice, radne zajednice, školske zajednice, kluba, udruženja ili bilo koje druge integracije više ljudi koji se rukovode zajedničkim ciljevima i interesima. Kada realno razmislimo sasvim nam je jasno da je saradnja i tolerancija osnova bilo koje zajednice, pa u ovom slučaju i međudržavne, ekonomske zajednice kakva je Evropska unija.

Da se previše ne bi udaljili od prvobitne teme, u nastavku rada ćemo se ukratko podsetiti pojma i ključnih obeležja Evropske unije kao i faza u njenom razvoju i zemalja članica. Posebna pažnja će se posvetiti sistemu ekonomske politike Unije koji predstavlja ključ njenog uspešnog funkcionisanja. Prihvatanjem zajedničke ekonomske politike, zemlje članice su prepoznale i prihvatile zajednički interes, zajedničke ciljeve i u pojedinim oblastima se odrekle sopstvenih nacionalnih suvereniteta radi globalnog, međunarodnog prosperiteta. Razmotrićemo osnovne oblasti, odnosno pojedine politike u okviru sistema zajedničke ekonomske politike Evropske unije i pomenuti njihova ključna obeležja.

1. Pojam i ključna obeležja Evropske unije

Ideja o ujedinjenju Evrope javila se dosta rano. Iako se ideja najčešće vezuje za period posle II svetkog rata, odnosno za period nastanka integracionih procesa, ipak genezu ujedinjenja Evrope možemo pratiti mnogo ranije. Već po završetku I svetskog rata učinjen je prvi pokušaj uspostavljanja bliže saradnje evropskih zemalja.¹

Katastrofalne posledice Prvog, a zatim i Drugog svetskog rata su podstakle evropske zemlje da intenzivnije rade na sopstvenom jačanju i međusobnom ujedinjenju. Prevashodni cilje je bio obnoviti ratom razorenu i veoma oslabljenu Evropu.

---

¹ Buha, S., *Evropska unija i pridruživanje*, Ekonomski fakultet Subotica, Subotica, 2007.

Prvobitno je 1951. godine osnovana Evropska zajednica za uglj i čelik koju su činile sledeće zemlje: Zapadna Nemačka, Francuska, Italija i zemlje Beneluksa. Nakon toga su preduzeti dalji koraci na ujedinjenju Evrope i 1957. godine potpisivanjem Rimskog sporazuma se osnivaju Evropska ekonomska zajednica i Evropska zajednica za atomsku energiju. U to vreme, integraciji je pristupilo svega šest zemalja: Francuska, SR Nemačka, Italija, Belgija, Luksemburg i Holandija. Prva inicijativa za stvaranje današnje Evropske unije je pokrenuta na pregovorima u Mاستrihtu 9. i 10. decembra 1991. godine. Nakon veoma teških pregovora i brojnih kompromisa u Mاستrihtu je 7. februara 1992. godine potpisan Ugovor o stvaranju Evropske unije. Time su se Evropska ekonomska zajednica, Evropska zajednica za uglj i čelik i Evropska zajednica za atomsku energiju stpile u Evropsku uniju.² Ovaj ugovor je, pre svega, podrazumevao stvaranje ekonomske i monetarne unije, uvođenje zajedničke valute, postepeni prenos nacionalnih suvereniteta u oblasti monetarne i devizne politike na nadležne organe Evropske unije, formiranje zajedničke spoljne i bezbednosne politike, kao blisku saradnju pravosudnih organa.

Slika 1. Prepoznatljivo obeležje Evropske unije³

Evropska unija je jedna od najmoćnijih ekonomskih integracija u svetu koja ima stabilan položaj na globalnoj ekonomskoj sceni i veoma zavidan ugled. Postoje različite i mnogobrojne definicije, mada se uglavnom sve svode na jedinstven stav da Evropska unija funkcioniše kao:⁴

- federacija u monetarnim odnosima, poljoprivredi, trgovini i zaštiti životne sredine,
- konfederacija u socijalnoj i ekonomskoj politici, zaštiti potrošača, unutrašnjoj politici,
- međunarodna organizacija u spoljnoj politici, pri tom glavna oblast na kojoj Evropska unija počiva je jedinstveno tržište bazirano na carinskoj uniji, jedinstvenoj moneti, zajedničkoj agrokulturnoj politici i zajedničkoj politici u sferi ribarstva.

² Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

³ Internet, www.wikipedia.org

⁴ Internet, www.europa.eu

Veoma bitno je istaći da se zemljama koje su pristupile u članstvo Evropske unije pruža niz pogodnosti. Pored toga što prihvataju osnovne evropske ciljeve i politike, ne možemo reći da potpuno gube sopstveni suverenitet. Naprotiv, sasvim očigledan je primer Velike Britanije koja je među prvima pristupila Evropskoj uniji, a još uvek nije prihvatila zajedničku valutu evro. Evropske zemlje putem međusobne saradnje i podrške mogu ostvariti sopstvene interese i obezbediti rast i razvoj svojih ekonomija. Svakako, brojne kritike su upućivane na račun Evropske unije i načina njenog funkcionisanja, ali nasuprot tome, u mnogim slučajevima se Unija pokazala kao moćna i korisna integracija zasnovana na demokratskim načelima.

Ključne institucije Evropske unije su:⁵

1. Savet EU (Council of the European Union) koji reprezentuje zemlje članice
2. Evropski parlament (European Parliament) predstavlja građane EU i
3. Evropska komisija (European Commission) je politički nezavisno telo zaduženo za održavanje kolektivnog evropskog interesa.

Institucije svojim profesionalnim delovanjem obezbeđuju razvoj i napredak Evropske unije, pospešuju međusobnu saradnju zemalja članica i brinu o pravovremenom sprovođenju zakonodavne, izvršne i sudske vlasti.

2. Faze proširivanja i zemlje članice Evropske unije

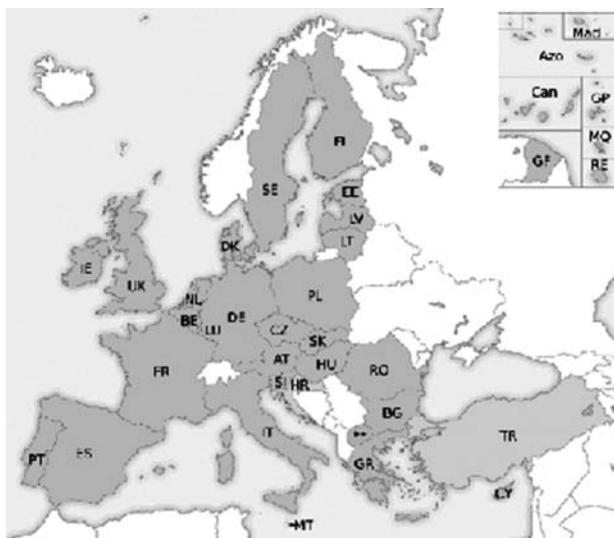
Od 1. januara 2001. godine, Evropska unija ima 27 zemalja članica čija ukupna površina iznosi 4.325.675 km² i u kojima ukupno živi oko 496 miliona ljudi. Kada bi bila jedinstvena zemlja, Unija bi po površini bili sedma država u svetu, a po broju stanovnika bi zauzela treće mesto, znači odmah posle Kine i Indije.⁶

Zemlje osnivači Evropske unije su: Belgija, Zapadna Nemačka, Italija, Luksemburg, Francuska i Holandija, a dalji tok proširivanja je tekao sledećim redosledom:

- 1973. godine Uniji se pridružuju Danska, Republika Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo,
- 1981. godine priključuje se i Grčka,
- 1986. godine članice postaju i Portugalija i Španija,
- 1995. godine se pridružuju Austrija, Finska i Švedska,
- 2004. godine se desilo najveće proširenje i tada su u članstvo EU ušle: Estonija, Kipar, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija i Češka i
- 2007. godine je bilo poslednje proširenje unije kada su se priključile Rumunija i Bugarska.

⁵ Prekajac, Z., *Međunarodna ekonomija*, Futura publikacije, Novi Sad, 2005.

⁶ Internet, www.europa.eu

Slika 2. Područje Evropske unije⁷Slika 3. Zemlje članice Evropske unije⁸

Decembra 2002. godine je održan samit u Kopenhagenu na kom je doneta odluka o predposlednjem i najvećem proširenju Evropske unije. Takođe, na samitu su dogovoreni i kriterijumi za pristupanje koje svaka zemlja mora da prihvati i ispuni kako bi postala punopravna članica Evropske unije. To su bili politički kriterijumi: poštovanje ljudskih prava, opredeljenje za liberalnu demokratiju, stabilne institucije i pravna država; ekonomski: uspostavljanje stabilne tržišne privrede sposobne da se suoči sa konkurencijom na velikom evropskom tržištu, kao i politička sposobnost da se preuzmu sve obaveze koje proističu iz članstva.⁹

⁷ Internet, www.wikipedia.org

⁸ Internet, www.wikipedia.org

⁹ Internet, www.wikipedia.org

3. Sistem ekonomske politike Evropske unije

Pri razmatranju ekonomske politike Evropske unije kao integracije više suverenih zemalja, možemo poći od definicije ekonomske politike sa aspekta pojedinačne države. Ekonomska politika predstavlja aktivnost države kojom se usmerava ponašanje privrednih subjekata i korisnika proizvoda i usluga, a sve radi ostvarivanja unapred definisanih ciljeva u unapred određenom vremenskom periodu.¹⁰ Analogno tome, možemo konstatovati da se sprovođenjem zajedničke ekonomske politike na teritoriji Evropske unije vrši kontrola funkcionisanja pojedinačnih privreda zemalja članica. Takođe, ovim putem Unija želi da ostvari i sopstvene, ključne ciljeve kao što su: privredni rast i razvoj, stabilnost cena i celokupnog tržišta, ravnotežni nivo razmene roba i usluga među zemljama članicama, a takođe i sa zemljama koje nisu članice Unije, viši nivo zaposlenosti ukupnog stanovništva itd. Evropska unija koristi različite instrumente pri ostvarivanju prethodno pomenutih ciljeva i teži usaglašavanju nacionalnih interesa svih zemalja članica.

Činjenica da se zajedničkom ekonomskom politikom želi povezati 27 zemalja i ispuniti njihovi nacionalni interesi i ciljevi, ne zvuči nam baš istinito ukoliko u obzir uzmemo njihove različitosti u veličini, broju stanovnika, nacionalnom sastavu, ekonomskoj snazi, kulturi, tradiciji, običajima itd. Pri formulisanju konceptualnih okvira zajedničkih politika, često su presudnu reč imale velike i moćne evropske zemlje koje su inače članice Evropske unije, dok su ostale, ekonomski slabije države jedino posredstvom međusobnog udruživanja i zajedničkog delovanja mogle da ostvare znatniji uticaj na formulisanje i sprovođenje mnogobrojnih parcijalnih politika u okviru globalne ekonomske politike Unije. U dosadašnjoj praksi funkcionisanja Evropske unije, bilo je slučajeva da pojedine države nisu prihvatile baš sve elemente zajedničke politike, jer nisu želele na taj način da ugroze sopstvene interese u onim sektorima koji su od pojedinačnog, nacionalnog značaja.

Sistem ekonomske politike Evropske unije obuhvata više parcijalnih, sektorskih politika od kojih svaka ima tačno definisane ciljeve i mehanizme sprovođenja, tako da ćemo u narednom toku rada detaljnije razmotriti pojedine sektorske politike i instrumente njihovog ostvarivanja.

3.1. Poljoprivredna politika

Zajednička poljoprivredna politika je nastala radi obezbeđenja zaštite poljoprivrednih proizvođača od spoljne konkurencije ali i da obezbedi samodovoljnost Evropske unije u proizvodnji hrane.¹¹ Još u periodu kada su vršeni pregovori za formiranje Evropske ekonomske zajednice, Francuska, kao najveći proizvođač hrane, je insistirala da se poljoprivredni proizvodi uključe u

¹⁰ Buha, S., *Evropska unija i pridruživanje*, Ekonomski fakultet Subotica, Subotica, 2007.

¹¹ *Ekonomska i poslovna enciklopedija*, Savremena administracija, Beograd, 1994.

sistem pogodnosti koji je vladao u carinskoj uniji. Zajednička cena za pšenicu je dogovorena 1961. god. i to je bio inicijalni impuls u početnom periodu stvaranja poljoprivredne politike, koja je nakon dužih pregovora konačno usvojena i operacionalizovana sredinom 1967. godine. Ključni ciljevi zajedničke poljoprivredne politike Evropske unije su:

- povećanje produktivnosti poljoprivredne proizvodnje,
- povećanje životnog standarda poljoprivrednika,
- stabilizacija tržišta poljoprivrednih proizvoda,
- kvalitetna ponuda poljoprivrednih proizvoda i
- razumne cene za potrošače.

Institucija koja se brine za adekvatnu realizaciju poljoprivredne politike i ostvarivanje pomenutih ciljeva je Evropski fond za razvoj i garancije u poljoprivredi koji je osnovan 1964. godine.

Veoma bitno, pogotovo u budućnosti, jeste modernizacija i automatizacija poljoprivredne proizvodnje koja se ostvaruje kroz primenu najsavremenijih tehničko-tehnoloških dostignuća u ovoj oblasti. Zemlje članice Evropske unije su prihvatile formiranje jedinstvenog poljoprivrednog tržišta na kom se vrši kupoprodaja poljoprivrednih proizvoda po zajedničkim cenama koje se primenjuju jedino u okviru Unije kako bi se domaći proizvođači zaštitili od inostrane konkurencije.

Unutar Evropske unije se primenjuju tri sistema cena: ciljna, granična i interventna cena koje se ostvaruju za svaki proizvod sa liste zajedničkih poljoprivrednih proizvoda. Pomenuta lista obuhvata sledeće proizvode: pšenica, raž, ovas, ječam, kukuruz, pirinač, šećerna repa, maslinovo ulje, seme uljarica, sveže voće, sveže povrće, vino, semenska roba, tekstilna vlakna, hmelj, mleko, goveda, svinje, ovce i koze, jaja, živina. Jedini važan poljoprivredni proizvod koji se ne nalazi na listi je krompir.¹² Ciljna cena je ona koja se na početku godine utvrđuje za sve poljoprivredne proizvode sa liste i ona je poželjna, a takođe i najviša cena koja se može postići u okvirima Evropske unije. U slučaju kada je ponuda unutar Unije veća u odnosu na tražnju, tada se tržišna cena formira ispod ciljne cene, ali ne sme biti niža od nivoa interventne cene. Interventna cena je minimalna cena koja se može postići za poljoprivredne proizvode sa liste i u slučaju kada se tržišna cena približava ovoj donjoj granici, ovlašćeni organi Unije intervišu na tržištu u ciju stabilizacije cena.¹²

Decenijama se sprovodi zajednička poljoprivredna politika Evropske unije i za to vreme su postignuti značajni i zavidni rezultati i ostvareni prethodno definisani ciljevi u ovoj oblasti. Međutim, očigledno je da je pomenuta politika za sobom ostavila i brojne negativne posledice kao što su: intenzivno korišćenje i nedostatak prirodnih resursa, narušavanje i zagađivanje životne sredine, višak

¹² Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

¹³ Acin, Đ., *Međunarodni ekonomski odnosi*, Pigmalion, Novi Sad, 2003.

poljoprivrednih proizvoda kao posledica visoke produktivnosti i mnoge druge. Opisane pojave su navele kreatore ekonomske politike da učine značajna poboljšanja i unapređenja na polju poljoprivredne politike što je i ostvareno sprovođenjem Makšerijeve reforme iz 1992. godine i Agende 2000. godine.

3.2. Budžetska politika

Zajedništvo u Evropskoj uniji je ostvareno i na polju budžetske politike koja se pre svega odnosi na koncipiranje i kontrolu prihoda i rashoda i ukupnu harmonizaciju fiskalne politike. Osnovni cilj je bio izvršiti usaglašavanje poreskih sistema država članica, formulisati jedinstvena pravila i načine oporezivanja i oslobađanja od poreza i utvrditi jedinstvene poreske stope i poreske osnovice. Pre svega, poreskom politikom je predviđeno da se ni u kom slučaju ne mogu naplatiti viši iznosi poreza na proizvode iz drugih zemalja članica od onih koji se naplaćuju za slične ili iste domaće proizvode. Takođe, povraćaj poreza za robu koja se izvozi u drugu zemlju članicu ne sme biti veći od iznosa poreza koji bi se inače naplatio u zemlji izvoznici.

U procesu usaglašavanja poreskih politika nisu postignuti značajni rezultati kada je reč o porezima na dobit preduzeća i dohodak građana, ali je zato sa druge strane ostvarena solidna harmonizacija poreza na promet i akciza. Definirano je da sve zemlje članice, kao i one koje žele da pristupe u članstvo Evropske unije, moraju u sopstvene nacionalne sisteme uvesti porez na dodatnu vrednost čija se stopa može utvrditi u rasponu od 15% do 25%.

Komisija Evropske unije je zadužena za sastavljanje prednacrtu budžeta koji se šalje na razmatranje, eventualnu izmenu i usvajanje Savetu i Parlamentu Evropske unije. Najznačajniji prihodi u budžetu su: carine na uvoz robe iz država koje nisu članice, prelevmani i carine na agrarne proizvode, doprinosi iz poreza na dodatnu vrednost, uplate država članica srazmerno veličini bruto društvenog proizvoda svake zemlje i ostali prihodi kao što su takse, kamate, novčane kazne itd. Sa druge strane, kao najčešći oblici rashoda se pojavljuju: sredstva za realizaciju zajedničke poljoprivredne politike, sredstva za realizaciju zajedničke regionalne, strukturne i kohezione politike i sredstva namenjena za realizaciju ostalih politika Evropske unije kao i za njenu administraciju.

3.3. Monetarna politika

U istoriji razvoja Evropske unije, zabeleženo je više pokušaja formulisanja zajedničke monetarne politike koji su se uglavnom bez uspeha završavali. Evropska unija je 1979. godine uložila značajnije napore pri regulisanju monetarnog mehanizma i osnovala Evropski monetarni sistem čiji je osnovni cilj bio ostvarenje kratkoročne stabilnosti deviznih kurseva. U tom periodu je uvedena i jedinstvena evropska valuta (European Currency Unit – ECU) popularno nazvana „eki”. Eki je predstavljao korpu različitih valuta zemalja članica Evropske unije, a pomenute valute su bile zastupljene u nejednakim odnosima. Sastav jedinstve-

ne evropske jedinice se mogao menjati svakih pet godina ili ranije, ukoliko se učešće neke od valuta promeni za 25% u odnosu na njenu prvobitno izračunatu vrednost. Odlučujući faktori koji su određivali udeo svake nacionalne valute u vrednosti ekija su bili sledeći:

- veličina društvenog bruto proizvoda,
- udeo zemlje u unutrašnjoj trgovini Evropske unije i
- potreba za kratkoročnom monetarnom podrškom.

Od 1979. godine pa sve do 1995. godine najveće procentualno učešće u vrednosti ekija su imale nemačka marka, francuski franak, britanska funta, holandski gulden, belgijski franak, italijanska lira, zatim su tu još bile i španska pezota, danska kruna, irska funta, portugalski eskudo, grčka drahma i luksemburški franak sa dosta slabijim učešćem.

U pomenutom periodu, mehanizam deviznog kursa je funkcionisao tako što je svaka valuta unutar Evropskog monetarnog sistema imala sopstveni centralni kurs u odnosu na svaku drugu valutu, kao i u odnosu na eki. Dozvoljene fluktuacije su se kretale u rasponu od $\pm 2,25\%$ i u slučaju da neka valuta dostigne gornju ili donju granicu fluktuacije u odnosu na drugu valutu iz monetarnog sistema neophodno je bilo sprovesti potrebne intervencije od strane centralne banke matične zemlje. Ovakvim pristupom su evropske vlasti nastojale da navedu sve zemlje članice da prihvate i primenjuju zajedničku ekonomsku i pogotovo monetarnu politiku.

Krajem osamdesetih godina su se javile nove ideje za standardizaciju monetarnih sistema na nivou Unije i ujednačavanje nacionalnih ekonomsko-monetarnih sistema zemalja članica. Ugovorom iz Mastihtta je definisan fazni pristup u stvaranju Ekonomsko monetarne unije. U prvoj fazi pomenutog procesa je bilo neophodno ostvariti potpunu slobodu kretanja kapitala i pojačati koordinaciju ekonomskih i monetarnih politika država članica. Zatim, druga faza je predviđala stvaranje Evropskog monetarnog instituta koji je trebao da koordinira u postupku usaglašavanja monetarnih politika država članica. Na kraju, u poslednjoj fazi se institut transformiše u Evropsku centralnu banku i uvodi se nova jedinstvena valutan jedinica evro.

Okončanjem sve tri faze predviđenog procesa stvaranja jedinstvene monetarne politike, možemo konstatovati da su osnovne karakteristike Evropske monetarne unije sledeće:¹⁴

- zajednička valuta za zemlje članice Evropske unije je evro i emituje ga Evropska centralna banka,
- monetarna politika Unije je u nadležnosti Evropske centralne banke,
- nacionalne vlade zemalja članica sprovode ekonomske politike ali su u obavezi da ih konstantno usaglašavaju i
- monetarni odnosi unutar Evropske unije između zemalja članica kao i sa zemljama nečlanicama su regulisani mehanizmom deviznog kursa.

¹⁴ Internet, www.europa.eu

Ugovorom iz Maastrichta su definisani i uslovi koje zemlje članice moraju prethodno ispuniti da bi mogle pristupiti Evropskoj monetarnoj uniji, to su tako zvani kriterijumi konvergencije koji podrazumevaju sledeće:

- stopa inflacije ne sme preći nivo od 1,5% gledano u odnosu na tri države članice koje imaju najnižu stopu inflacije,
- budžetski deficit mora biti manji od 3% bruto društvenog proizvoda,
- nacionalni dug bi trebao da bude manji od 60% bruto društvenog proizvoda,
- u okviru mehanizma deviznih kurseva valute ne smeju devalvirati/revalvirati izvan granice od +15% u odnosu na valute drugih zemalja i to bar dve godine pre ulaska u euro zonu i
- dugoročne kamatne stope ne smeju biti više od kamatnih stopa država sa najnižim kamatnim stopama, s tim što se toleriše povećanje od najviše 2%.

Savet ministara Evropske unije je 1998. godine doneo odluku da Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Nemačka, Irska, Italija, Luksemburg, Holandija, Portugalija i Španija zadovoljavaju propisane kriterijume konvergencije čime su stvoreni uslovi za funkcionisanje Evropske monetarne unije. Od 1. januara 1999. godine pomenute države su neopozivo utvrdile svoje devizne kurseve, nakon čega je evro zamenio nacionalne valute. Takođe je utvrđen i prelazni period za zamenu valuta, juli 2002. godine kada je evro postao i zakonsko sredstvo plaćanja u državama članicama Evropske monetarne unije. Grčka je ispunila uslov za priključenje evrozoni 2001. godine, dok su Britanija, Danska i Švedska da za sada još uvek ne uzmu učešće u Evropskoj monetarnoj uniji.¹⁵

3.4. Trgovinska politika

Osnovu u sistemu zajedničke trgovinske politike Evropske unije čine Evropsko udruženje slobodne trgovine – EFTA i Sporazum o Evropskom ekonomskom prostoru – EEA. EFTA je osnovana 1960. godine od strane Austrije, Danske, Norveške, Portugalije, Švedske, Švajcarske i Velike Britanije. U narednom periodu su se 1961, 1970. i 1991. god. udruženju priključile i Finska, Island i Lihtenštajn. U periodu od 1973. god. pa do 1995. god. Evropsko udruženje slobodne trgovine su napustile Velika Britanija, Danska, Portugalija, Austrija, Finska i Švedska, tako da su današnje članice Island, Lihtenštajn, Norveška i Švajcarska. Prvenstveno, evropske zemlje su se priključile ovom udruženju jer nisu bile spremne da se toliko odreknu sopstvenih nacionalnih suvereniteta koliko je tražila Evropska ekonomska zajednica. Cilj formiranja ove integracije je bila liberalizacija trgovine robama između zemalja članica uz zadržavanje nacionalnih spoljnotrgovinskih politika prema trećim zemljama.¹⁶

¹⁵ Molle, W., *The Economics of European Integration*, Ashgate, 2001.

¹⁶ Prekajac, Z., *Međunarodna ekonomija*, Futura publikacije, Novi Sad, 2005.

Popularni koncept o četiri slobode je uveden 1994.god. stupanjem na snagu Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru. Pomenute slobode su garantovale slobodno kretanje ljudi, kapitala, roba i usluga u okvirima Evropske unije. Od 1. maja 2004. god. Evropski ekonomski prostor obuhvata 25 zemalja članica EU i tri zemlje EFTA: Island, Lihtenštajn i Norveška. Devedesetih godina je EFTA težila uspostavljanju trgovinskih odnosa sa trećim zemljama van Evrope, i prvi partneri su bile zemlje centralne i istočne Evrope kao i Mediteranske zemlje. Poslednjih godina sporazumi o slobodnoj trgovini su zaključeni i sa zemljama na američkom kontinentu i Aziji.¹⁷

3.5. Industrijska i tehnološka politika

Ugovorom iz 1957. godine o osnivanju Evropske ekonomske zajednice, nisu bila predviđena posebna pravila za formulisanje jedinstvene industrijske politike što se delimično može opravdati tadašnjim postojanjem Evropske zajednice za uglj i čelik i Evropske zajednice za atomsku energiju koje su svaka pojedinačno sprovodile aktivnosti iz sopstvene nadležnosti. Ukidanje fiskalnih i pravnih ograničenja na teritoriji zajednice trebalo je da dovede do koncentracije kapitala i stvaranja kompanija koje će biti dovoljno konkurentne da se takmiče na svetskom tržištu, međutim tek od sedamdesetih godina započinje period industrijske politike kada je Komisija Evropske unije izadala izveštaje pod nazivom „Memorandum o industrijskoj politici” i „Memorandum o programu tehnološke i industrijske politike” u kojima su date određene preporuke za vođenje industrijske politike.¹⁸

Uspostavljanje zajedničkog tržišta na nivou Evropske unije i koncipiranje zajedničke ekonomske i monetarne politike trebalo je da dovede do pozitivnih kretanja na polju industrijske politike. Očekivalo se da će pomenuta politika obezbediti efikasnu upotrebu resursa, adekvatnu proizvodnju, fer konkurenciju i niske cene proizvoda. Međutim, evropske kompanije su pokazivale znatno niži stepen konkurentnosti i efikasnosti u odnosu na tadašnje veoma jake američke i japanske kompanije. Pomenuta kretanja su, u cilju poboljšanja opšte situacije u industrijskoj oblasti, uslovila primenu određenih mera i instrumenata industrijske politike u pravcu razvoja pojedinih industrijskih grana, efikasnije alokacije i upotrebe neophodnih resursa, istraživanja i razvoja novih i naprednih tehnologija, uvođenja normativa i standarda u industrijskoj proizvodnji itd.

Razvoj i napredak zajedničke industrijske politike na prostoru Evropske unije je, između ostalog, ostvaren i zahvaljujući doprinosu sadašnjih, moćnih i jakih evropskih kompanija. Činjenica je da pomenute kompanije ostvaruju zavidne rezultate poslovanja i podstiču razvoj ukupne evropske ekonomije.

¹⁷ Prekajac, Z., *Međunarodna ekonomija*, Futura publikacije, Novi Sad, 2005.

¹⁸ Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

Tabela 1. Najmoćnije evropske kompanije i zemlje njihovog porekla

Naziv kompanije	Zemlja porekla
Daimler	Nemačka
Siemens	Nemačka
Volkswagen	Nemačka
Unilever	Velika Britanija/Holandija
Philips	Holandija
Fiat	Italija
Bosch	Nemačka
Peugeot-Citroen	Francuska
Bayer	Nemačka
Renault	Francuska

Sadašnja industrijska politika Evropske unije prvenstveno ističe jačanje preduzetništva, podsticanje inovacija i slobodan pristup tržištu. Na samitu u Lisabonu 2000. godine, Evropski savet je postavio cilj po kome Evropska unija treba do 2010. godine da postane najkonkurentniji i najdinamičniji privredni prostor na svetu koji se zasniva na znanju i koji je sposoban da ostvari održiv privredni rast sa većim i boljim radnim mestima i većom socijalnom kohezijom.¹⁹

3.6. Spoljašnja i bezbedonosna politika

Zemlje članice Evropske unije su dužne da u nacionalnim okvirima sprovede zajedničku spoljašnju i bezbedonosnu politiku i na taj način doprinosu prosperitetu celokupne Unije. Osnovni ciljevi zajedničke politike u pomenutoj oblasti su sledeći:

- jačanje sigurnosti Unije i država članica,
- očuvanje zajedničkih vrednosti, osnovnih interesa i nezavisnosti Unije,
- očuvanje mira i jačanje međunarodne sigurnosti,
- promovisanje međunarodne saradnje,
- poštovanje ljudskih prava i sloboda i
- razvoj i jačanje demokratske vlasti.

Uspešno sprovođenje zajedničke bezbedonosne i spoljne politike je jedino moguće ukoliko sve zemlje članice prihvate pomenute ciljeve, prepoznaju u njima nacionalne interese i konstantno se trude da sopstvenim i zajedničkim aktivnostima doprinesu njihovom ostvarivanju. Ključ uspeha u ovoj oblasti je kvalitetna i stalna međunarodna saradnja država članica Evropske unije. Takođe, bitno je istaći da Evropska unija neumorno radi na formiranju sopstvenih vojnih ka-

¹⁹ Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

paciteta i formulisanju zajedničkih strategija i aktivnosti koje bi se primenile u slučaju ugrožavanja njene i bezbednosti njenih članica, kao i radi sprečavanja međunarodnih sukoba.

3.7. Socijalna politika

Evropska unija konstantno teži ostvarenju cilja da što veći broj zemalja članica prihvati odredbe zajedničke socijalne politike i na taj način doprinese razvoju zajedničkog i sopstvenog socijalnog programa. Ostvarivanjem mnogobrojnih ciljeva u pomenutoj oblasti, zemlje članice, a samim tim i Evropska unija postaje humaniji i kvalitetniji prostor za život i rad svojih građana. Zajednička socijalna politika se zasniva na sledećim osnovnim principima:

- obezbediti građanima pravo da rade u bilo kojoj državi Evropske unije
- obezbediti adekvatne i fer zarade,
- omogućiti socijalnu zaštitu, penziona i zdravstveno osiguranje,
- osigurati radnike za slučaj nezaposlenosti,
- obezbediti sigurnost na radu i zdravstvenu zaštitu,
- zaštititi majke, decu i adolescente,
- poboljšati životne i radne uslove,
- omogućiti slobodno udruživanje, kolektivno ugovaranje, informisanje i konsultovanje,
- poboljšati sistem obrazovanja koji bi trebalo da produkuje kvalifikovanu, obučenu i fleksibilnu radnu snagu,
- obezbediti visok nivo zaposlenosti i povećati životni standard ljudi,
- zabraniti svaku diskriminaciju na osnovu pola, rase, etničke pripadnosti, veroispovesti, ubeđenja, starosti, invalidnosti ili seksualnog opredeljenja,
- zagarantovati minimum životnog standarda za starije osobe i
- unaprediti socijalnu i profesionalnu integraciju invalida.

Svi prethodno navedeni ciljevi su podjednako važni i značajni u zajedničkom sistemu socijalne politike i konstantno treba raditi na njihovom ostvarivanju. Mnoge zemlje članice su imale, čak i previše, slobode u sprovođenju socijalne politike, ali se u budućem periodu očekuje značajnije i strožije regulisanje pomenute oblasti od strane Evropske unije.

3.8. Politika konkurencije

Da bi se pristupilo efikasnom sprovođenju politike konkurencije na teritoriji Evropske unije, pre svega, neophodno je ukloniti trgovinske i druge barijere i obezbediti slobodne trgovinske tokove unutar Unije. Jedino slobodna konkurencija među učesnicima na jedinstvenom evropskom tržištu može da obezbedi široke poslovne mogućnosti, poboljša efikasnu upotrebu faktora proizvodnje i omogući optimalnu alokaciju resursa. Komisija Evropske je ovlašćena da prati i kontroliše dešavanja na jedinstvenom evropskom tržištu i uvek može da zatraži potrebne informacije od država članica ili njihovih preduzeća ukoliko proceni da se narušava princip slobodne konkurencije.

Sopstvenim zakonodavstvom Evropska unija je sprovođenje zajedničke politike konkurencije regulisala u tri najznačajnije oblasti, a to su:

1. Ograničenje konkurencije – podrazumeva sve tajne sporazume i dogovore između pojedinih preduzeća koji imaju negativan uticaj na unutrašnju trgovinu EU i čiji je cilj sprečavanje slobodne konkurencije na zajedničkom tržištu. Evropska unija najoštrije zabranjuje bilo kakav oblik ograničavanja konkurencije.
2. Dominantan položaj preduzeća na tržištu Evropske unije – svakako da nije zabranjen, već se sankcioniše njegova zloupotreba. Komisija Evropske unije ima ovlašćenje da obustavi proces spajanja više preduzeća ili nastanka novog preduzeća koje bi imalo dominantan položaj na tržištu i na taj način ugrozilo slobodne konkurentske odnose.
3. Državna pomoć (subvencije) – podrazumeva najrazličitije oblike pomaganja domaćih preduzeća u nacionalnim okvirima jedne države članice i na taj način stvaranja povlašćenog položaja za pomenuta preduzeća, a na štetu konkurenata iz drugih zemalja članica EU. Zakonodavna regulativa Unije sprečava svaku mogućnost da se posredstvom državne pomoći naruši slobodna konkurencija na zajedničkom tržištu.

Prevažni ciljevi sprovođenja zajedničke politike konkurencije na teritoriji Evropske unije se odnose na obezbeđenje sredstava za dodatno investiranje, rast i razvoj privrede i održavanje konkurentskog položaja preduzeća kako na evropskom, tako i na svetskom tržištu.

U uslovima sve oštrije konkurencije i ogromne želje za sticanjem visokih iznosa profita, mnoge kompanije zanemaruju i zaboravljaju sopstvene potošače. Kako bi zaštitila interese svih svojih potrošača, Evropska unija je osnovala Evropsku savetodavnu zadruhu potrošača i Mrežu evropskih potrošačkih centara. Glavni ciljevi je sprovesti ujednačavanje individualnih nacionalnih politika i zauzeti jedinstven stav po pitanju zaštite zdravlja, sigurnosti, ekonomske dobiti, kao i poverenja potrošača. Politika zaštite potrošača predviđa formiranje savetodavnih organizacija, definisanje osnovnih zdravstvenih i sigurnosnih standarda za sve proizvode, zaštitu od protivzakonite trgovine, aktivno informisanje potrošača o njihovim pravima kao i o tržišnom poslovanju i ponudi proizvoda i usluga. Evropska unija će u narednom periodu težiti da što više uzima u obzir mišljenje i zahteve potrošača, prihvati njihove kritike i žalbe i na taj način unapredi zajedničku politiku.

3.9. Politika kretanja kapitala

Politika slobodnog kretanja kapitala na teritoriji Evropske unije se zasniva na potpunoj slobodi ljudi iz jedne države članice da osnivaju, kupuju i upravljaju preduzećima u drugoj zemlji članici Unije i da pri tom imaju potpuno isti tretman kao i državljani zemlje domaćina. Pomenuta politika podrazumeva da se skup nacionalnih propisa o kretanju kapitala primenjuje podjednako za sve pred-

uzetnike, bez ikakve diskriminacije. Zajednička politika je predvidela mogućnost da država preduzme potrebne stabilizacione mere u slučaju da slobodno kretanje kapitala prethodi da ugrozi funkcionisanje njene privrede. Inoviranjem osnovnih odredbi zajedničke politike kretanja kapitala, predviđa se i zabrana diskriminacije trećih zemalja koje nisu članice Evropske unije. U takvim odnosima je ostavljena izvesna sloboda Savetu Evropske unije i nacionalnim zakonodavnim organima da preduzimaju potrebne mere i aktivnosti ukoliko ovakav režim slobodnog kretanja kapitala ugrožava i narušava funkcionisanje ekonomske i monetarne unije.

Na teritoriji Evropske unije najviše se ulagalo u uslužni sektor, naftnu i hemijsku industriju i industriju gume i plastike. Kao najveći investitori se pojavljuju Velika Britanija, Nemačka, Holandija, Francuska i zemlje Beneluksa, dok su sa druge strane najveći primaoci investicija Velika Britanija, Holandija, Beneluks, Nemačka, Francuska i Španija. Ovo znači da unutrašnji tokovi stranih direktnih investicija u Evropskoj uniji pokazuju tendenciju ka aglomeraciji.²⁰

3.10. Regionalna politika

Osnovni cilj primene zajedničke regionalne politike Evropske unije je obezbediti pravilnu distribuciju privrednih delatnosti i smanjiti socijalne i ekonomske razlike između pojedinih regiona. Sprovođenje pomenute politike je u nadležnosti četiri strukturalna fonda:

1. Evropski fond za regionalni razvoj,
2. Evropski fond za socijalni razvoj,
3. Instrument finansiranja razvoja ribarstva i
4. Odeljenje razvoja Evropskog fonda za razvoj i garancije u poljoprivredi.

Države članice prihvatanjem jedinstvene regionalne politike se zalažu za pravovremeno otkrivanje uzroka regionalnih razlika, identifikovanje oblika njihovog manifestovanja i preduzimanje adekvatnih mera u sprečavanju daljeg razvoja nejednakosti među regionima Evropske unije. Ciljna područja, kojima se posvećuje posebna pažnja su:

- regioni zaostali u razvoju sa bruto društvenim proizvodom po glavi stanovnika u iznosu od 75% prosečnog ili ispod definisanog proseka Evropske unije,
- regioni kojima je neophodna pomoć za strukturalno prilagođavanje, a koji su pogođeni padom industrijske proizvodnje, visokom nezaposlenošću, smanjenjem broja stanovnika i opštim siromaštvom i
- regioni kojima je potrebno unapređenje u oblasti obrazovanja, školstva i zapošljavanja.

Primena regionalne politike Evropske unije je tokom nekoliko decenija dala polovične rezultate. Neka područja su pomoću ove politike ostvarila velike

²⁰ Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

privredne uspehe, dok su mnoge oblasti Evrope koje su decenijama pomagane i dalje ostale hronično nerazvijene.²¹

3.11. Energetska politika

Ukoliko se podsetimo prošlosti, možemo konstatovati da je na teritoriji Evropske unije bio zastupljen monopolistički pristup organizovanosti energetskog tržišta. U to vreme su postojala mnogobrojna, pojedinačna tržišta nafte, gasa i električne energije čije funkcionisanje su regulisali nacionalni zakonodavni organi.

Sadašnja energetske politika Evropske unije je koncipirana tako da prati tražnju različitih oblika energije i reguliše eksploataciju neobnovljivih izvora energije kao što su fosilna goriva. Takođe, jedan od ključnih ciljeva ove politike je da posebno vodi računa o zagađivanju životne sredine i pobrine se za eliminisanje svih štetnih efekata. Osnovni pravci daljeg razvoja energetske politike se pre svega odnose na:

- uštedu energije i smanjivanje gubitaka,
- ulaganje u istraživačko razvojne projekte,
- intenzivnije korišćenje alternativnih izvora energije,
- povezivanje izolovanih tržišta na teritoriji EU i jačanje njihove međusobne saradnje itd.

U poslednje vreme je primetna i intenzivnija saradnja Evropske unije i vodećih zemalja izvoznica nafte i gasa, pre svega Rusije i Bliskoistočnih zemalja.

3.12. Saobraćajna politika

Jedan od ključnih ciljeva Evropske unije je sprovođenje zajedničke saobraćajne politike. Prethodna konstatacija je potkrepljena opravdanim činjenicama. Saobraćaj je jedna od najznačajnijih privrednih delatnosti u okviru EU, zapošljava veliki broj ljudi i učestvuje sa oko 10% u ukupnom bruto društvenom proizvodu Unije. Drumski saobraćaj predstavlja glavni vid prevoza unutar Evropske unije. U prevozu robe udeo drumskog saobraćaja je 44%, pomorskog saobraćaja 41%, železničkog saobraćaja 8% i unutrašnjih plovnih puteva 4%. U prevozu putnika drumski saobraćaj učestvuje sa 79%, železnički saobraćaj sa 6%, a vazdušni saobraćaj sa 5%.²²

Evropska unija konstantnim naporima teži da integriše nacionalne saobraćajne mreže u jedinstven evropski saobraćajni sistem. Mاستrihtskim ugovorom je prvobitno bio uveden pojam „transevropske mreže” koji se pre svega odnosio na oblast saobraćaja, zatim telekomunikacija i energetike. Tadašnji ciljevi saobraćajne politike su zagovarali unapređenje međusobne povezanosti nacionalnih

²¹ Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

²² Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

mreža, saradnju sa zemljama izvan Unije na zajedničkim razvojnim projektima kao i sprovođenje ekološki prihvatljivih saobraćajnih mera i politika.

1992. godine je koncipiran „Budući razvoj zajedničke saobraćajne politike” i pri tom je detaljno obrazložen pravac njenih mera i postavljeni ključni ciljevi daljeg razvoja evropske saobraćajne politike. Kao najvažniji ciljevi se ističu:²³

- obezbeđenje pravilnog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta,
- razvoj transevropskih mreža,
- povećanje bezbednosti u saobraćaju,
- smanjenje zagađenja životne sredine,
- ostvarenje spoljnih veza itd.

Kasnijim dopunjavanjem i unapređenjem saobraćajne politike, na listu prioriteta su dodati i sledeći: uspostavljanje ravnoteže između različitih oblika prevoza, borba protiv zakrčenosti saobraćaja i uništavanja životne sredine i povećanje bezbednosti i kvaliteta prevoza.

3.13. Ekološka politika

U savremenom svetu, kog karakteriše industrijska i tehnološka revolucija prisutna je konstantna i rastuća tendencija zagađivanja životne sredine. Evropska unija svakako nije izuzetak. Sopstvenom, veoma razvijenom industrijom veliki je zagađivač kako svoje, tako i teritorije susednih zemalja. Poslednjih godina su preduzete drastične mere za smanjivanje stepena zagađenosti i svođenje stepena uništavanja životne sredine na najmanji mogući nivo u budućem periodu. Jedan od ključnih ciljeva zajedničke ekološke politike EU je intenziviranje zaštite životne sredine i njeno uključivanje pri definisanju svih ostalih politika u okviru ekološkog sistema Unije. Jedino se primenom takvog pristupa može očekivati značajniji napredak u ovoj oblasti.

Ekološka politika Evropske unije se, između ostalog, zasniva na sledećim principima:

- očuvanje, zaštita i povećanje kvaliteta životne sredine,
- zaštita zdravlja svih ljudi,
- pravilno iskorišćenje prirodnih resursa, pogotovo neobnovljivih,
- sprečavanje globalne štete primenom preventivnih mera,
- zaustavljanje izvora zagađivanja na samom početku i u najkraćem vremenskom periodu,
- unapređenje međunarodnih mera i standarda koji se odnose na rešavanje globalnih ekoloških problema,
- troškove otklanjanja zagađenosti i nadoknade nastale štete snosi onaj ko je prouzrokovao zagađivanje itd.

²³ Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.

Slobodno možemo konstatovati da su se u proteklom periodu ostvarili značajni pozitivni rezultati u ekološkoj oblasti, a takođe i unapredilo i poboljšalo stanje globalne životne sredine. Trenutno je u Evropskoj uniji u toku sprovođenje programa „Životna sredina 2010: Naša budućnost, naš izbor” koji predviđa ključne smernice delovanja ekološke politike u narednom periodu.

4. Zaključak

Ukratko smo razmotrili ključne parcijalne politike u okviru zajedničke ekonomske politike Evropske unije. To su oblasti kojima se posvećuje najveća pažnja i u okviru kojih se očekuje najznačajniji budući napredak. Svakako, postoje i mnoga druga područja zajedničke politike putem kojih Evropska unija teži da ostvari jedinstvo i unifikaciju svojih članica. Činjenica je da jedino ovakvim sistemom zajedništva, Evropska unija može da postigne zavidan stepen integriteta, konstantno ostvaruje sopstvene i nacionalne ciljeve i potvrdi i ojača svoj položaj na svetskoj ekonomskoj sceni.

Slobodno možemo konstatovati da Evropska unija predstavlja jedan od najrazvijenijih i najuspešnije realizovanih oblika ekonomske i političke integracije u svetu. Neizostavno se mora reći da je Unija prošla veoma dug i naporan put sopstvenog razvoja, uložila značajna sredstva i preduzela mnogobrojne aktivnosti kako bi sebi obezbedila današnji položaj u svetu. Naravno, tu nije kraj. Evropskoj uniji u budućnosti predstoje dalja proširenja, prijem novih zemalja u članstvo i konstantno jačanje međusobne saradnje i povezanosti zemalja članica.

Veoma interesantna pojava vezana za funkcionisanje Evropske unije je prepoznavanje i prihvatanje zajedničkih interesa i ciljeva od strane zemalja članica. Znači, Evropska unija faktički nije nova država, već oblik državnog zajedništva evropskih zemalja koje su međusobno povezane u visoko razvijeni oblik ekonomske saradnje. Upravo ovakva njena konstitucija zahteva sprovođenje zajedničke ekonomske politike na nivou celokupne teritorije. Mnogobrojne su oblasti u kojima je Unija ostvarila zajedništvo i međusobnu saradnju svojih članica. Upoznali smo se sa najznačajnijim parcijalnim politikama u sistemu zajedničke politike Unije, i videli njihove osnovne ciljeve, mehanizme i instrumente sprovođenja. Nadležni organi Unije kao i nacionalni organi država se trude da na najbolji mogući način sprovedu zajedničku politiku i time doprinesu ostvarivanju nacionalnih i evropskih ciljeva. Svakako, koristi od ovako koncipiranog privredno-ekonomskog sistema su višestruke.

Možemo primetiti da su zemlje članice prihvatile zajedničke ciljeve koje Unija propagira i pristale da unificiraju sopstvene politike i priklone se nadnacionalnom interesu. Svakako, očekivanja su bila velika i optimistična, međutim i dalje je prisutna nejednakost između pojedinih zemalja u smislu stepena njihove razvijenosti. Poslednjih godina smo svedoci procesa udaljavanja zemalja članica

od osnovne misije Evropske unije. Sve češće su prisutna propagiranja sopstvenih, nacionalnih politika i ideja, kao i odbijanje prihvatanja onih zajedničkih politika koje pojedinim zemljama ne odgovaraju iz individualnih razloga i uvjerenja. Međutim, ne treba sumnjati da će Evropska unija i za ovaj problem pronaći adekvatno rešenje. Jedino pitanje koje se pri tom postavlja je da li će to rešenje zadovoljiti sve zemlje članice i uzeti u obzir sve nacionalne ciljeve? Možda će i ovog puta, kao što se to često ranije dešavalo, prevagnuti interesi i potrebe moćnih evropskih sila, koje sopstvenom ekonomskom snagom rešavaju probleme i nesporazume u Evropskoj uniji. Sa druge strane, ostaje nam nada i poverenje u ovu nadnacionalnu evropsku integraciju koja se trudi da svoje funkcionisanje zasniva na pravednim i demokratskim principima. Svakako, budućnost će pokazati konačan ishod.

**Slobodan Marković, Ph.D.,
dipl. ecc. Biljana Lazić**

Economic politics of the European Union

Abstract

The European Union has initiated the most various reactions since its beginning, especially in our country, where the question of joining to the Union is becoming more and more important. The opinions are numerous and very conflicting, so there appears the necessity of studying the key characteristics and ways of functioning of this powerful international union. We are free to say that the European Union represents one of the most developed and successfully realized forms of both economic and political integration in the world. It is necessary to emphasize that the Union has passed a very long and exhausting way of its own development, that it has invested a lot of money and undertaken many activities in order to gain today's position in the world. In the future there will be further expansion of the European Union, then joining new member countries and constant strengthening of mutual cooperation and connections. It is interesting that member countries have accepted common goals propagated by the Union, agreed with unification of their own politics and inclined to an international interest. In further course of this paperwork we will remind ourselves of the main characteristics of the European Union, its member countries and phases in the process of its spreading out. Then, we will in details elaborate the system of common economic politics whose realization brings the Union the accomplishment of its own goals as well as single, national goals and interests of its member countries. We will get known with basic partial politics

in the system of common economic politics of the European Union, as well as with the instruments of their realization. In our final consideration we will point out the perspectives of the Union's further development and its great importance in global world courses.

Key words: European Union, international integration, common economic politics, partial politics, common goals, common interests.

Literatura

1. Acin, Đ., *Međunarodni ekonomski odnosi*, Pigmalion, Novi Sad, 2003.
2. Buha, S., *Evropska unija i pridruživanje*, Ekonomski fakultet Subotica, Subotica, 2007.
3. Jovanović, M., *Evropska ekonomska integracija*, Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta Beograd, Beograd, 2004.
4. Molle, W., *The Economics of European Integration*, Aldershot, Ashgate Publishing, 2001.
5. Prekajac, Z., *Međunarodna ekonomija*, Futura publikacije, Novi Sad, 2005.
6. *Ekonomska i poslovna enciklopedija*, Savremena administracija, Beograd, 1994.
7. Internet, www.sr.wikipedia.org
8. Internet, www.europa.eu